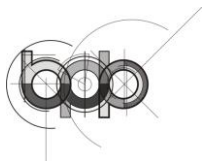

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2024-2027

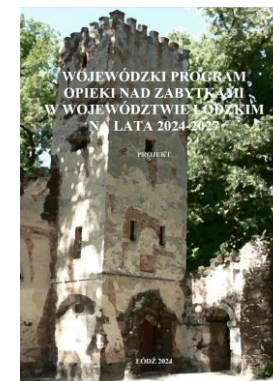
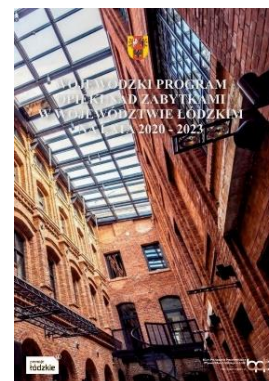
Łódź, 2024 r.

Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI 2024-2027

2003   2008 - 2011   2012 - 2015   2016 - 2019   2020 - 2023   2024 - 2027

Uchwała Nr 165/23 Zarządu Województwa łódzkiego z dnia 7 marca 2023 r. **w sprawie przystąpienia do opracowania** „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2024-2027”

Uchwała Nr 932/23 Zarządu Województwa łódzkiego z dnia 26 października 2023 r. **w sprawie powołania Komisji ds. opracowania** „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2024-2027”

województwo
łódzkie

ZASADY OPRACOWANIA PROGRAMU

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. **o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz.U. z 2018 r., poz. 2067; ze zm.)

Obowiązek sprawowania **ochrony zabytków** spoczywa na organach administracji publicznej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla trwałego zachowania zabytków, poprzez odpowiednie utrzymanie i zagospodarowanie, ponadto uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska, a także zapobieganie zagrożeniom (art. 4 pkt 1, 2 i 6).

Zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma lub ich części albo zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 ust.1).

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. **o samorządzie województwa** (Dz.U. z 2019 r., poz. 512; ze zm.)

Jedną z powinności samorządu województwa jest wykonywanie zadań o charakterze wojewódzkim określonych przepisami obowiązującymi w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 14 ust. 1 pkt 3).

ZAKRES DOKUMENTU

Program realizuje cele określone w art. 87 ust. 2 ustawy, a w szczególności:

- ❖ Włączanie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- ❖ Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- ❖ Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- ❖ Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- ❖ Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- ❖ Określanie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- ❖ Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

HARMONOGRAM PRAC

Uchwała Zarządu Województwa Łódzkiego o przystąpieniu do opracowania WPOnZ 2024-2027

Powołanie Komisji ds. WPOnZ

Opracowanie założeń do WPOnZ

Zbieranie i analiza materiałów źródłowych

Opracowanie projektu do WPOnZ po konsultacjach z Komisją

Konsultacje projektu WPOnZ z departamentami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego

Opracowanie ostatecznej wersji projektu WPOnZ z uwzględnieniem uwag i wniosków

Zaopiniowanie projektu WPOnZ przez Komisję

Akceptacja projektu WPOnZ przez Zarząd Wł w drodze uchwały (Nr 0710/24 z dnia 5.06.2024 r.) celem przedłożenia projektu do zaopiniowania łódzkiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków

Zaopiniowanie przyjętego przez Zarząd Wł projektu WPOnZ przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Akceptacja WPOnZ przez Zarząd Wł w drodze uchwały przedkładającej projekt Sejmikowi Wł

Prezentacja projektu WPOnZ podczas posiedzenia Sejmiku Wł

Uchwalenie WPOnZ przez Sejmik Wł

STRUKTURA DOKUMENTU

DIAGNOZA STANU ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

WNIOSKI Z EWALUACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI
NAD ZABYTKAMI NA LATA 2020-2023

WYZWANIA ROZWOJOWE W ZAKRESIE OPIEKI NAD
ZABYTKAMI

CELE, DZIAŁANIA I ZADANIA

ŹRÓDŁA I MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA OPIEKI NAD
ZABYTKAMI

WDRAŻANIE I SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU – MONITORING

WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

NA POZIOMIE MIĘDZYNARODOWYM

Konwencja
Haska

Konwencja o
Ochronie
Dziedzictwa
Architektonicznego
Europy

Międzynarodowa
Karta Ochrony Miast
Historycznych

Europejska
Konwencja
Krajobrazowa

Nowa Karta
Ateńska

Zalecenia
UNESCO ws.
historycznego
krajobrazu
miejskiego

NA POZIOMIE KRAJOWYM

Strategia Rozwoju
Kapitału
Społecznego
2030

Strategia na rzecz
Odpowiedzialnego
Rozwoju do
roku 2020
(perspektywa 2030)

Krajowa Polityka
Miejska do roku
2030

Rekomendacja
Warszawska w Sprawie
Odbudowy
i Rekonstrukcji
Dziedzictwa Kulturowego

Krajowy Program
Ochrony
Zabytków i Opieki nad
Zabytkami
na lata 2023-2026

NA POZIOMIE REGIONALNYM

Strategia Rozwoju
Województwa
Łódzkiego 2030

Plan
zagospodarowania
przestrzennego
województwa
łódzkiego 2030+

Wojewódzki plan ochrony
zabytków na wypadek
konfliktu zbrojnego
i sytuacji kryzysowej

DIAGNOZA STANU ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Ewidencja i rejestr zabytków nieruchomości oraz zabytki reprezentatywne

Pomniki historii i parki kulturowe

Syntetyczna charakterystyka zasobów dziedzictwa kulturowego regionu (m. in. zabytkowe układy przestrzenne, miasta-ogrody, założenia rezydencjonalne, cmentarze wojenne)

Dziedzictwo mniejszości narodowych i wyznaniowych (m. in. obiekty sakralne i cmentarze różnych wyznań)

Tożsamość kulturowa (m. in. Lista Produktów Tradycyjnych, etnograficzne podregiony kulturowe, dziedzictwo przemysłowe, muzea i skanseny, kultywowanie pamięci o wydarzeniach i wybitnych postaciach)

Krajobraz kulturowy województwa (w tym katalogi lokalnych form architektonicznych, analizy widokowo-kompozycyjne, obszary wymagające wzmocnienia obszarowej ochrony prawnej ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu krajobrazowego ochrony ekspozycji i panoram)

Obszary i obiekty reprezentatywne (m.in. inwentaryzacja i określenie stanu technicznego, rekomendowane prace)

Zabytki zagrożone (m.in. identyfikacja obiektów i określenie stopnia ich zagrożenia)

Sieć ośrodków historycznych (m.in. obszary priorytetowe w ośrodkach historycznych, zagrożenia dla walorów krajobrazowych ośrodków historycznych)

Rewitalizacja w gminach i ośrodkach historycznych (m.in. identyfikacja jst z uchwalonymi obszarami rewitalizacji)

Udział prawa miejscowego w realizacji ochrony zabytków (m.in. ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stanowienie uchwał krajobrazowych)

Ustalenia gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami (m.in. ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stanowienie uchwał krajobrazowych)

Edukacja kulturowa i promocja dziedzictwa kulturowego (m.in. konkursy, publikacje, portale internetowe)

DIAGNOZA STANU ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

POMNIKI HISTORII

PARKI KULTUROWE

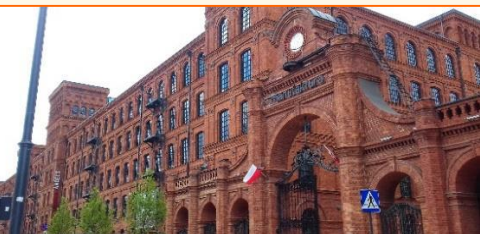
Łowicz - Bazylika Katedralna
pw. Wniebowzięcia Najświętszej
Marii Panny

Sulejów - zespół Opactwa
Cystersów

Nieborów i Arkadia – zespół
pałacowo-ogrodowy i ogród
sentymentalno-romantyczny

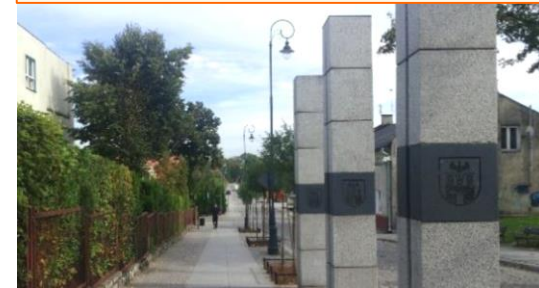
Łódź – wielokulturowy krajobraz
miasta przemysłowego

Tum – zespół archikolegiaty pod
wezwaniem NMP i św. Aleksego

Park kulturowy „Miasto Tkaczy”
w Zgierzu

Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe”
w Sieradzu

Park kulturowy etnograficznego
podregionu kutnowskiego związanego z
poetą romantycznym Józefem Bohdanem
Zaleskim w Leszczynku

DIAGNOZA STANU ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

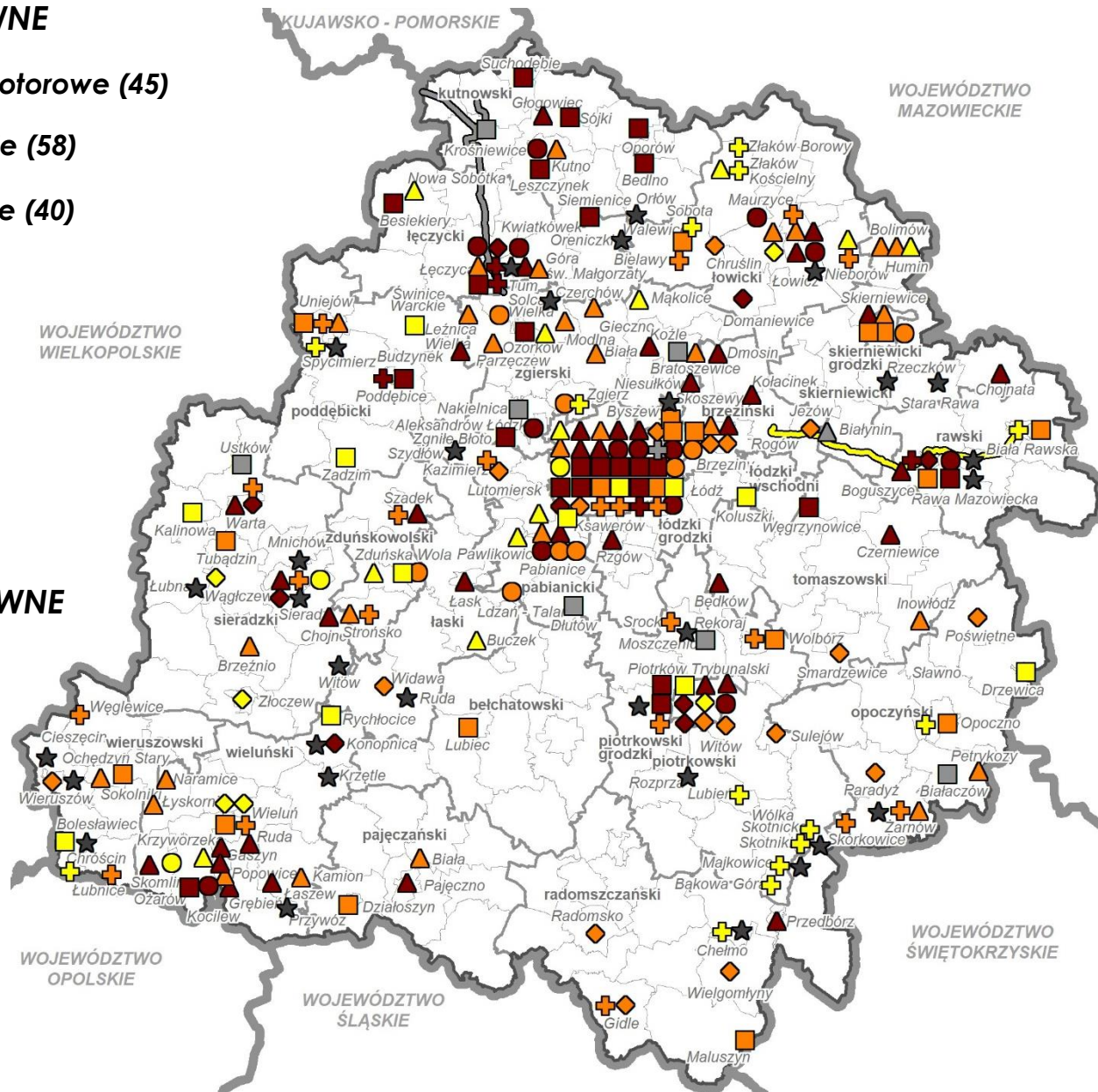
OBSZARY I OBIEKTY REPREZENTATYWNE

OBIEKTY I OBSZARY REPREZENTATYWNE

- Układy przestrzenne/koleje wąskotorowe (45)
- Zespoły architektoniczne świeckie (58)
- Zespoły architektoniczne sakralne (40)
- Obiekty i obszary świeckie (28)
- Obiekty i obszary sakralne (73)
- Zabytki archeologiczne (30)

OBIEKTY I OBSZARY REPREZENTATYWNE

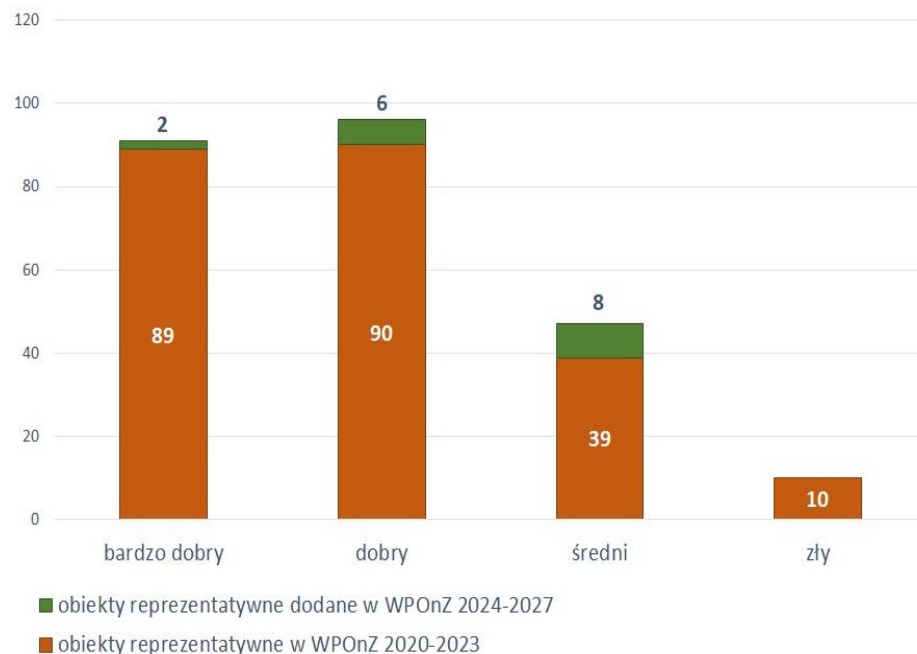
- **Bardzo dobry** (91 obiektów)
- **Dobry** (96 obiektów)
- **Średni** (47 obiektów)
- **Zły** (10 obiektów)

ZABYTKI REPREZENTATYWNE

– NOWE OBIEKTY WPISANE DO WPO NZ 2024-2027

- Bolimowska Wieś, Humin, Joachimów-Mogily - **zespół cmentarzy wojennych z I i II wojny światowej**
- Koluszki – **zespół budowlany osiedla kolejarzy wraz z budynkami gospodarczymi i wieża ciśnień**
- Łódź – **kamienica Rappaporta** (Rewolucji 1905 r. nr 44)
- Łódź – **kamienica secesyjna** (Kościuszki al. 93)
- Łódź – **Fabryka Towarzystwa Akcyjnego Łódzkiej Fabryki Nici wraz z osiedlem robotniczym**
- Łódź – **budynek dawnego Niemieckiego Gimnazjum Reformowanego**
- Łódź – **zespół willi modernistycznych** (Plac Komuny Paryskiej)
- Łódź – **d. Centrala Telefoniczna Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej („PAST”)**
- Łódź – **osiedle mieszkaniowe im. Montwiłła-Mireckiego**
- Nowa Sobótka – **zespół kościoła Mariawitów śś. Rocha i Mateusza wraz z budynkiem plebanii**
- Pabianice – **dom podcieniowy** (tzw. łużycki) (Jana św. 20)
- Pawlikowice – **cmentarz żołnierzy z I wojny światowej**
- Wieluń – **zespół klasztorny pobernardyński**
- Wymysłów-Piaski – **cmentarz żołnierzy z I wojny światowej**
- Zduńska Wola – **zespół domów tkaczy** (tzw. jurydyka)
- Zgierz – **zakład kąpielowy**

LISTA ZABYTKÓW ZAGROŻONYCH ZNISZCZENIEM

Lista zabytków zagrożonych – 96 obiektów

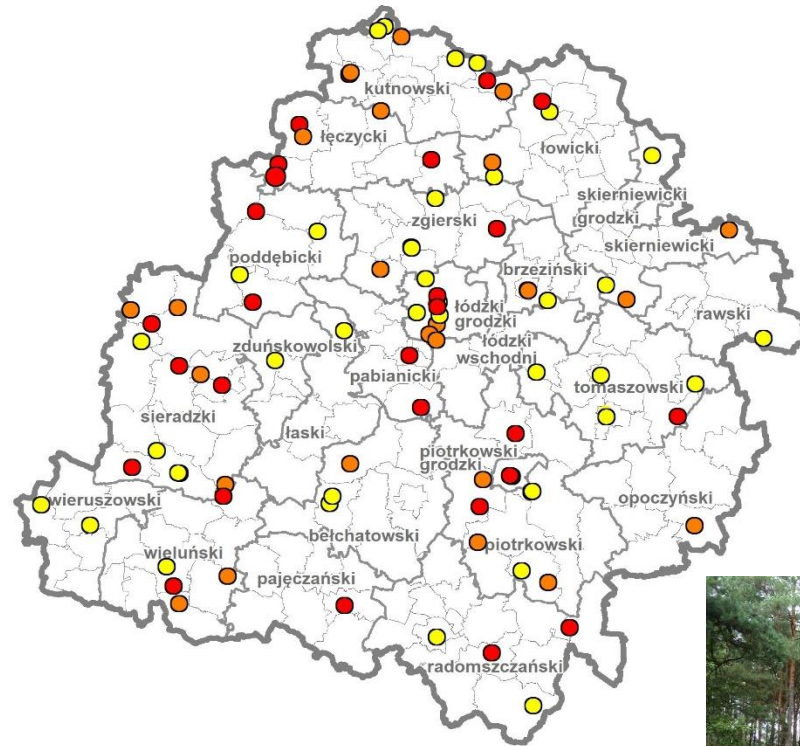
- **wskazania urzędów gmin;**
- **wiedza ekspercka** poparta wizjami terenowymi obiektów zabytkowych prowadzonymi w ramach opracowywania audytu krajobrazowego.

Kryteria wyznaczania:

- **ogólny stan zachowania;**
- **sposób użytkowania** (w tym brak użytkowania lub użytkowanie niewłaściwe względem pierwotnej/pożądananej funkcji, zabytku).

W zależności od stopnia zagrożenia degradacją substancji zabytkowej i sposobu użytkowania podzielono zbiór (96 obiektów) na cztery kategorie:

- ❖ **obiekt zagrożony (40)**
- ❖ **obiekt szczególnie zagrożony (26)**
- ❖ **obiekt krytycznie zagrożony (30)**

ZABYTKOWE ZAGROŻONE DEGRADACJĄ

- ZAGROŻONE
- SZCZEGÓLNIE ZAGROŻONE
- KRYTYCZNIE ZAGROŻONE

województwo
łódzkie

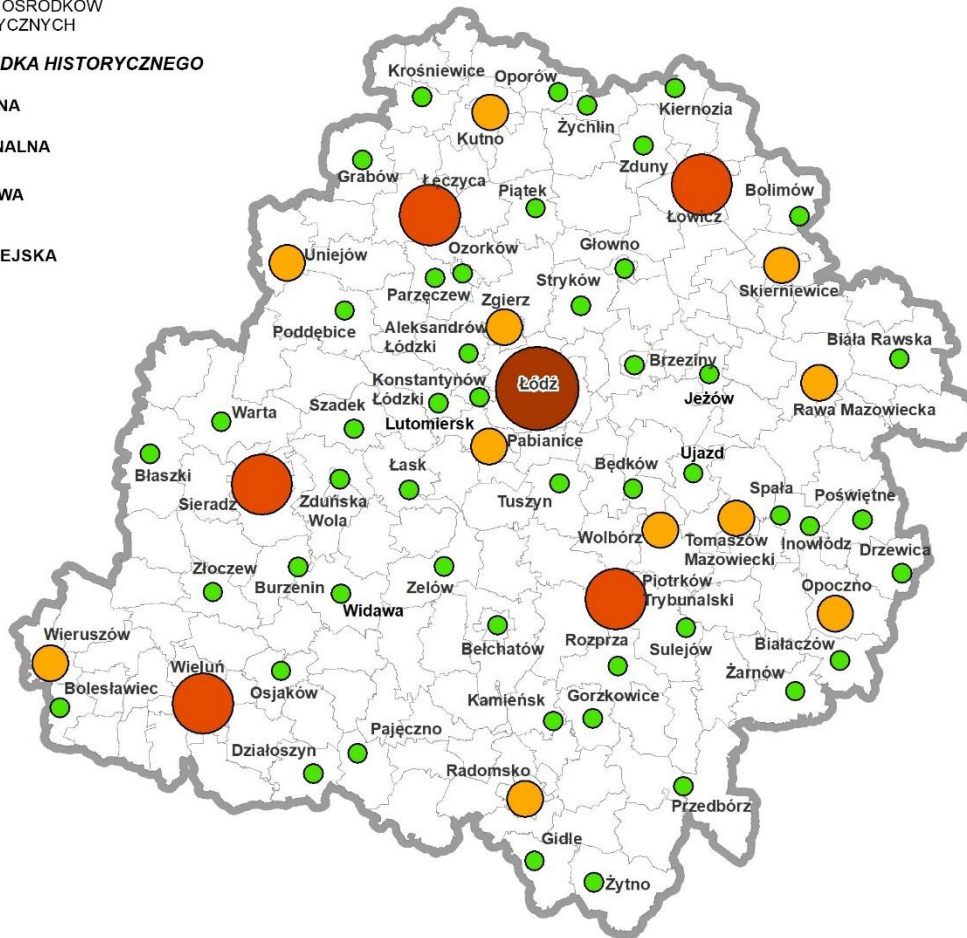
SIEĆ OŚRODKÓW HISTORYCZNYCH

MIEJSCOWOŚCI W SIECI
OŚRODKÓW HISTORYCZNYCH
W WPOnZ NA LATA 2020 - 2027
DWIE EDYCJE

○ MIEJSCOWOŚCI
W SIECI OŚRODKÓW
HISTORYCZNYCH

RANGA OŚRODKA HISTORYCZNEGO

- LOKALNA
- REGIONALNA
- KRAJOWA
- EUROPEJSKA

Sieć ośrodków historycznych – 66 miejscowości

Kryteria wyznaczania: walory przestrzenne i niematerialne, a także warunki instytucjonalne pozwalające pełnić im rolę centrów kulturotwórczych.

Sieć ośrodków historycznych tworzą:

❖ **1 ośrodek o randze europejskiej:** Łódź;

❖ **5 ośrodków o randze krajowej:** Łowicz, Łęczyca, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Wieluń;

❖ **11 ośrodków o randze regionalnej:** Kutno, Opoczno, Pabianice, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Uniejów, Wieruszów, Wolbórz, Zgierz;

❖ **49 ośrodków o randze lokalnej:**

Aleksandrów Łódzki, Bełchatów, Biła Rawska, Będków, Białaczów, Błaszki, Bolesławiec, Bolimów, Brzeziny, Burzenin, Drzewica, Działoszyn, Gidle, Głowno, Gorzkowice, Grabów, Inowłódz, Jeżów, Kamieńsk, Kiernoza, Konstantynów Łódzki, Krośnice, Lutomiersk, Łask, Oporów, Osjaków, Ozorków, Pajęczno, Parzęczew, Piątek, Poddębice, Poświętne, Przedbórz, Rozprza, Spała, Stryków, Sulejów, Szadek, Tuszyn, Ujazd, Warta, Widawa, Zduny, Zduńska Wola, Żelów, Żłoczew, Żarnów, Żychlin, Żyto.

województwo
łódzkie

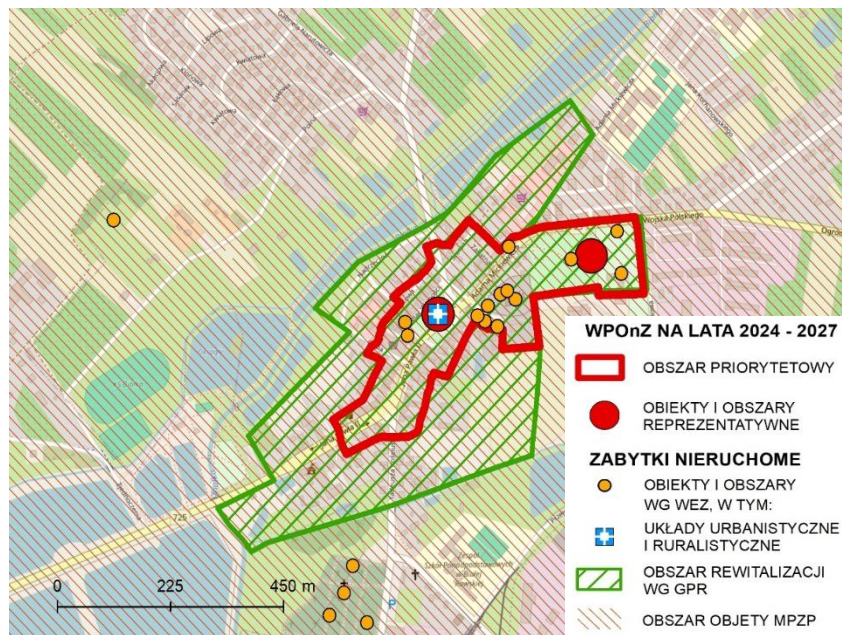

SIĘĆ OŚRODKÓW HISTORYCZNYCH

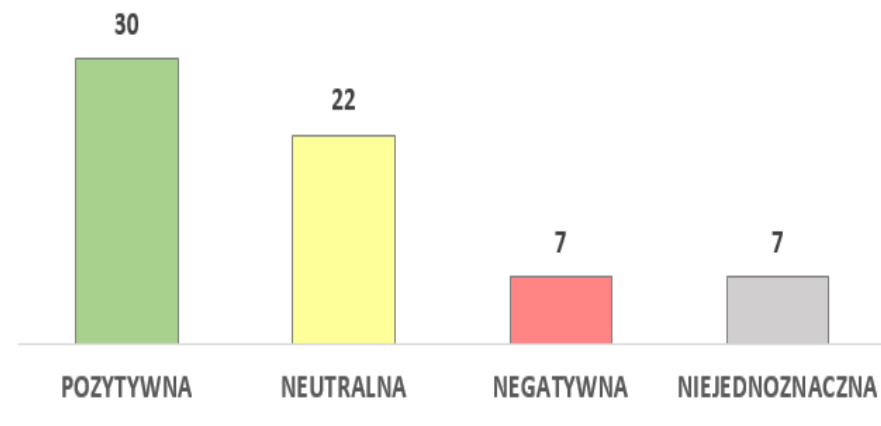
OBSZARY PRIORYTETOWE I PANORAMY W OŚRODKACH HISTORYCZNYCH

Obszary priorytetowe - wskazują najcenniejsze fragmenty układów przestrzennych oraz ich lokalizację w przestrzeni ośrodków w sieci.

BIAŁA RAWSKA

OCENA PANORAM

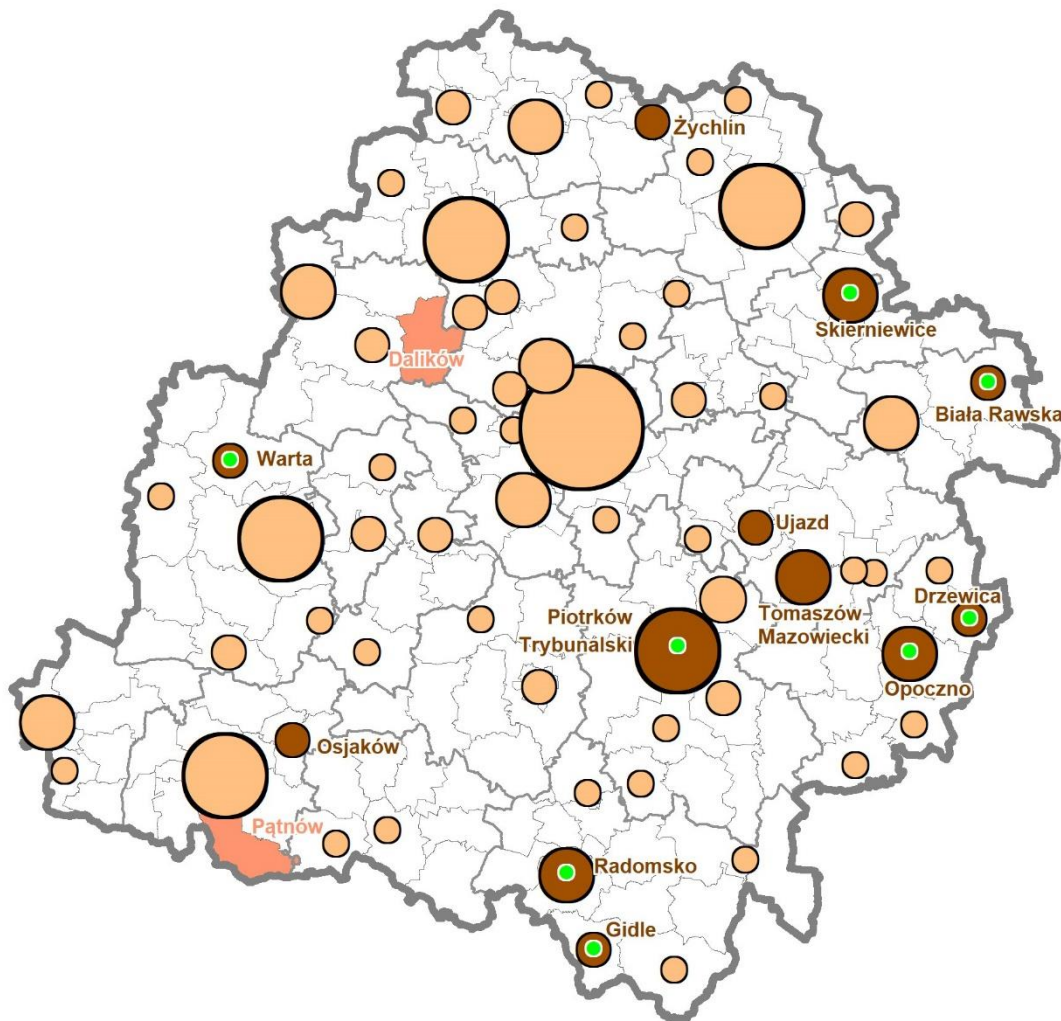

ZAGROŻENIA DLA MOŻLIWOŚCI ZACHOWANIA PANORAM ZIDENTYFIKOWANO W ODNIESIENIU DO ELEMENTÓW:

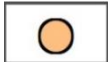

- ❖ dziedzictwa przyrodniczego w **3 ośrodkach**,
- ❖ dziedzictwa kulturowego w **45 ośrodkach**,
- ❖ fizjonomii krajobrazu w **53 ośrodkach**,
- ❖ akustycznych i zapachowych w **23 ośrodkach**.

REWITALIZACJA W GMINACH I OŚRODKACH HISTORYCZNYCH

REWITALIZACJA W OŚRODKACH HISTORYCZNYCH (na 31.12.2023 r.)

- Ośrodki historyczne, w których zdelimitowano obszary rewitalizacji w GPR
- Pozostałe ośrodki historyczne
- Ośrodki historyczne, w których obiekty reprezentatywne znajdują się w obszarze rewitalizacji
- Gminy, które nie posiadają ośrodka historycznego, ale mają wyznaczone obszary rewitalizacji

RANGA OŚRODKA HISTORYCZNEGO

- Lokalna
- Regionalna
- Krajowa
- Europejska

WYZWANIA ROZWOJOWE W ZAKRESIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- ❖ Osiągnięcie kompletności dokumentów tworzących uwarunkowania prawne i programowe na poszczególnych poziomach zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazem;
- ❖ Uzyskanie możliwie kompletnego rozpoznania wartości zachowanego zasobu dziedzictwa materialnego i niematerialnego;
- ❖ Powstrzymanie procesów degradacji historycznych układów przestrzennych na skutek unifikacji i deformacji ich struktur w procesie rozwoju przestrzennego;
- ❖ Zapewnienie należytej ochrony różnorodności kulturowej;
- ❖ Zapewnienie właściwego zagospodarowania i wykorzystania na cele użytkowe zasobu dziedzictwa, w tym przemysłowego, z poszanowaniem i wyeksponowaniem jego wartości, poprzez rewaloryzację i rewitalizację, z uwzględnieniem likwidacji barier i ograniczeń w dostępności oraz dostosowania oferty do potrzeb współczesnego społeczeństwa;

cd. WYZWANIA ROZWOJOWE W ZAKRESIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- ❖ Uzyskanie optymalnego stanu zachowania i zabezpieczenia zabytków przed zagrożeniami, w tym przed skutkami zmian klimatycznych;
- ❖ Podniesienie jakości przestrzeni publicznych w historycznych układach przestrzennych, zwłaszcza w obszarach priorytetowych ośrodków historycznych oraz obiektach i obszarach reprezentatywnych;
- ❖ Osiągnięcie wystarczającego standardu infrastruktury kultury oraz poziomu wsparcia i zakresu współpracy instytucjonalnej;
- ❖ Podniesienie poziomu wykorzystania atutów dziedzictwa materialnego i niematerialnego do kreowania marki łódzkiej;
- ❖ Utrzymanie ciągłości/cykliczności organizacji wydarzeń propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego.

CEL STRATEGICZNY: ZACHOWANIE DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU JAKO ISTOTNEJ CZĘŚCI SPUŚCIZNY DZIEJOWEJ

Cel operacyjny 1. **ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY**

1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

1.2. Poprawa stanu zachowania i zabezpieczenia zabytków

Cel operacyjny 2. **TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU**

2.1. Kreowanie marki Łódzkie poprzez elementy związane z dziedzictwem kulturowym

2.2. Edukacja kulturowa i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym

Cel operacyjny 3. **SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA OPIEKĄ NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM**

3.1. Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów

3.2. Wzmacnianie potencjału instytucji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego

ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA

ZADANIA DEDYKOWANE OŚRODKOM HISTORYCZNYM

województwo
łódzkie

CELE, DZIAŁANIA I ZADANIA

Cel operacyjny 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

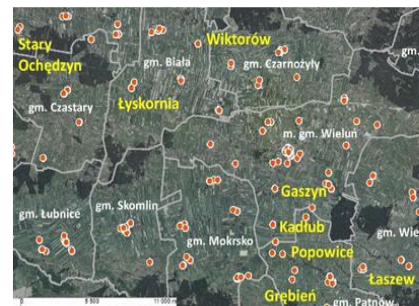
Działanie 1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

STANOWIENIE POMNIKÓW HISTORII W ODNIESIENIU DO OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ODZNACZAJĄCYCH SIĘ WYJĄTKOWYMI WARTOŚCIAMI ZABYTKOWYMI I ZNACZENIEM DLA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W KRAJU (5)

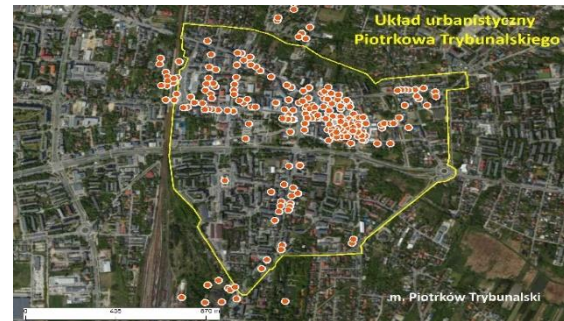
ZESPÓŁ XVI-WIECZNEGO DREWNIANEGO KOŚCIOŁA W BOGUSZYCACH

ZESPÓŁ ZAMKU W OPOROWIE

GRUPA XVI-WIECZNYCH DREWNIANYCH KOŚCIOŁÓW WIELUŃSKICH

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA ROMAŃSKIEGO W STROŃSKU

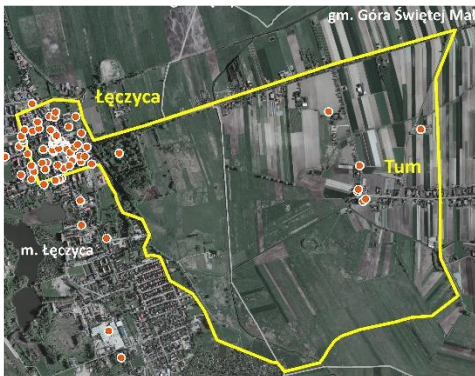
UKŁAD URBANISTYCZNY PIOTRKÓWA TRYBUNALSKIEGO

CELE, DZIAŁANIA I ZADANIA

Cel operacyjny 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

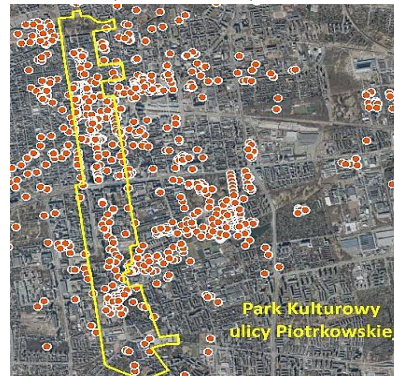
Działanie 1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

STANOWIENIE PARKÓW KULTUROWYCH DLA OBSZARÓW ODZNACZAJĄCYCH SIĘ SZCZEGÓLNYMI WARTOŚCIAMI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO (9)

ZESPÓŁ OSADNICZO - PRZESTRZENNY TUM – ŁĘCZYCA

ŚLADAMI PRYMASÓW, ZAWISZY, WALEWSKIEJ I NAPOLEONA – ŁÓDZKI PK

POLE BITWY NAD RAWKĄ

UL. PIOTRKOWSKA W ŁÓDZI

SPAŁA – INOWŁÓDZ

CELE, DZIAŁANIA I ZADANIA

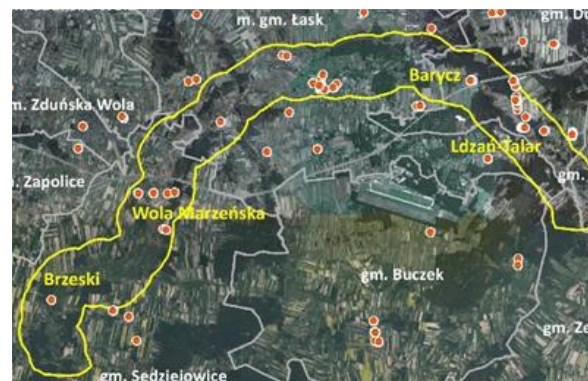
Cel operacyjny 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

Działanie 1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

STANOWIENIE PARKÓW KULTUROWYCH DLA OBSZARÓW ODZNACZAJĄCYCH SIĘ SZCZEGÓLNYMI WARTOŚCIAMI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO (9)

RUDA – POPIOŁY – ZESPÓŁ WILLI LETNISKOWYCH W ŁODZI

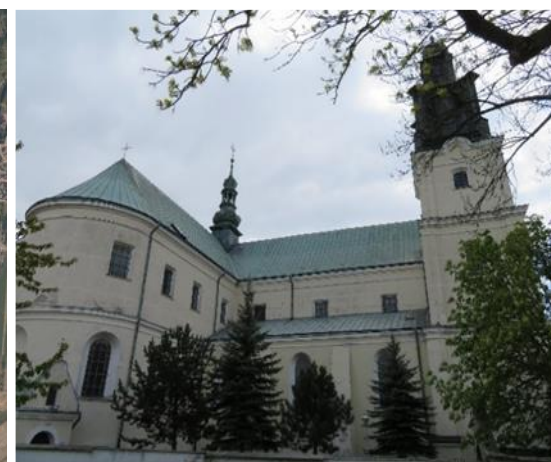
MŁYNY NAD GRABIĄ

OZORKÓW KLASYCYSTYCZNY (UKŁAD PRZESTRZENNY)

GIDLE Z ZESPOŁAMI SAKRALNYMI

województwo
łódzkie

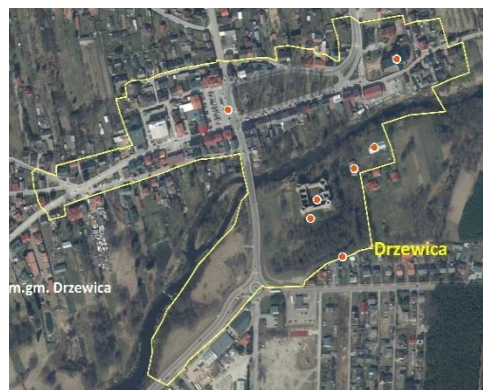

CELE, DZIAŁANIA I ZADANIA

Cel operacyjny 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

Działanie 1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

STANOWIENIE FORM OCHRONY OBSZAROWEJ NA TERENACH CHARAKTERYSTYCZNYCH DLA HISTORII I TRADYCJI OSADNICZEJ REGIONU (45, w tym 10 archeologicznych)

DRZEWICA – UKŁAD PRZESTRZENNY (MIASTO Z ZAMKIEM)

WARTA – UKŁAD PRZESTRZENNY Z ZESPOŁAMI SAKRALNYMI

ZŁAKÓW KOŚCIELNY (UKŁAD RURALISTYCZNY)

OSADA KRAKÓWEK W BRZEZINACH (OBSZAR ARCHEOLOGICZNY)

ŹRÓDŁA I MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

BUDŻET PAŃSTWA

MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

(m. in. Ochrona zabytków, Ochrona zabytków archeologicznych, Wspieranie działań muzealnych, Rządowy Program Odbudowy Zabytków)

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W ŁODZI

(Środki finansowe budżetu państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda)

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

(Fundusz Kościelny)

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

(WFOŚiGW, Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej)

BUDŻET JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

(dotacje celowe, konkursy ofert, Budżet Obywatelski WŁ „ŁÓDZKIE NA PLUS”, budżet województwa łódzkiego)

GMINY I POWIATY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

(dotacje celowe, budżet gmin i powiatów)

URZĄD MIASTA ŁODZI

(dotacje celowe, konkursy ofert, Gminy Program Rewitalizacji, Budżet Obywatelski, Budżet Miasta Łodzi)

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO 2021-2027

Priorytet FELD.05 Fundusze europejskie dla rozwoju lokalnego w Łódzkiem
(FELD.05.01 Kultura i turystyka – ZIT; FELD.05.02 Rewitalizacja obszarów miejskich;
FELD.05.03 Rewitalizacja obszarów wiejskich; FELD.06.05 Kultura i turystyka – IF)

PROGRAMY WSPÓLNOTOWE i INNE

WDRAŻANIE I SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU – MONITORING

Podmiot odpowiedzialny za wdrażanie programu - **Zarząd Województwa Łódzkiego**,
wykonujący zadania przy pomocy departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego;
instytucja koordynująca realizację programu - departament właściwy do spraw kultury i dziedzictwa
kulturowego.

PODMIOTY REALIZUJĄCE ZADANIA WPOnZ

Organ ochrony
zabytków

Jednostki
samorządu
terytorialnego

Zarządzający
zabytkami

Organizacje
pozarządowe

Placówki
naukowe

Wyspecjalizowane
instytucje kultury

Proces realizacji **programu** podlega cyklicznej kontroli,
w ramach której Zarząd Województwa Łódzkiego ma obowiązek sporządzenia co dwa lata
sprawozdania ze stanu realizacji Programu.

Do **monitorowania realizacji WPOnZ**, przyjęto **16 wskaźników** i mierników np.:

- ❖ Liczba gminnych programów opieki nad zabytkami,
- ❖ Liczba zabytków wpisanych do rejestru na 1000 km²,
- ❖ Średnia wartość dotacji na prace przy jednostkowym zabytku przyznanych ze środków samorządu województwa łódzkiego,
- ❖ Liczba produktów tradycyjnych zamieszczonych na liście MRiRW,
- ❖ Udział obiektów rejestrowych/reprezentatywnych objętych mpzp.

województwo
łódzkie

ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO (WYBRANE)

Łączna liczba zadań szczegółowych dedykowanych Samorządowi Województwa Łódzkiego w ramach celów operacyjnych, działań i zadań w WPOnZ 2024-2027 wynosi 19.

CEL OPERACYJNY 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

Działanie 1.1. Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

Zadanie 1.1.2. Tworzenie uwarunkowań finansowych

Zadanie	Komórka organizacyjna	Zakres zadania
Wzmocnienie systemu finansowania prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych	ds. kultury i dziedzictwa kulturowego	Przyznawanie w ramach konkursu dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zagrożonych i w złym stanie zachowania) oraz organizacja naboru do programu „Mała architektura zabytkowa”.
	ds. wdrażania perspektywy finansowej 2021-2027	Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych w obiektach zabytkowych.
Wdrażanie mechanizmów wsparcia dla projektów obywatelskich dotyczących materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu	ds. edukacji	Dofinansowanie projektów obywatelskich dotyczących materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu.
	ds. kultury i dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursu ofert na realizację zadań publicznych województwa łódzkiego z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
	ds. budżetu obywatelskiego	Prowadzenie procedury naboru projektów oraz nadzór nad realizacją zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego „ŁÓDZKIE NA PLUS”.

CEL OPERACYJNY 1. ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

Działanie 1.2. Poprawa stanu zachowania i zabezpieczenia zabytków

Zadanie 1.2.1. Prowadzenie badań i opracowanie dokumentacji wartości dziedzictwa kulturowego

Opracowanie audytu krajobrazowego	ds. polityki regionalnej	Przygotowanie dokumentu przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi zawierającego wskazanie krajobrazów priorytetowych uwzględniających elementy dziedzictwa kulturowego.
Przyznawanie nagród za najlepsze prace naukowe z zakresu dziedzictwa kulturowego	ds. edukacji	Organizacja konkursu o nagrody Marszałka Województwa Łódzkiego za najlepsze rozprawy i prace tematycznie związane z województwem łódzkim.

ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO (WYBRANE)

Cel operacyjny 2. TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU

Działanie 2.1. Kreowanie marki łódzkie poprzez elementy związane z dziedzictwem kulturowym

Zadanie 2.1.1. Identyfikacja, promocja unikatowych i specyficznych form tradycji

Zadanie	Komórka organizacyjna	Zakres zadania
Identyfikacja i rejestracja tradycyjnych produktów regionalnych	ds. rolnictwa	Bieżąca aktualizacja Listy Produktów Tradycyjnych dostępnej na stronie samorządu (https://www.lodzkie.pl/zywnosc-tradycyjna/produkty-tradycyjne-i-regionalne/lista-produktow-tradycyjnych-wojewodztwa-lodzkiego).
	ds. geodezji i kartografii	Aktualizacja warstwy obiektów Produkty Tradycyjne w Portalu Turystyka Regionalna w Geoportalu Województwa Łódzkiego (www.geoportal.lodzkie.pl).
Promocja form tradycji wpisanych na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa	ds. turystyki ds. promocji	Kontynuacja wykorzystania procesji Bożego Ciała w Łowiczu oraz zwyczaju układania dywanów kwiatowych w procesji Bożego Ciała w Spycimierzu jako ważnego przedmiotu promocji.
Tworzenie warunków dla wykorzystania specyficznych form tradycji przez lokalnych przedsiębiorców działających w sektorze przemysłów kreatywnych	ds. promocji ds. przedsiębiorczości	Popularyzacja specyficznych form tradycji wśród przedsiębiorców działających w sektorze przemysłów kreatywnych (m.in.: wzornictwa, designu, muzyki) na rzecz tworzenia produktów.

ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO (WYBRANE)

CEL OPERACYJNY 3. SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA OPIEKĄ NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

Działanie 3.2. Wzmacnianie instytucji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego

Zadanie 3.2.2. Wspieranie działalności instytucji i organizacji sektora kultury w zakresie ochrony dziedzictwa

Zadanie	Komórka organizacyjna	Zakres zadania
Wsparcie instytucji kultury oraz zabytkowych nieruchomości, pozostających w zarządzie samorządu województwa łódzkiego	ds. kultury i dziedzictwa kulturowego	Przyznawanie dotacji, w tym stanowiących uzupełnienie wkładu własnego, na realizację projektów dotyczących inwestycji i działalności bieżącej (w tym wydarzeń dotyczących dziedzictwa kulturowego i edukacji regionalnej).
Realizacja projektów wspierających wymianę dobrych praktyk w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym	ds. polityki regionalnej	Realizacja zadania pn. Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0 czyli wzmacnianie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych poprzez promocję rewitalizacji, organizację wsparcia edukacyjnego i doradczego, wymianę doświadczeń oraz udzielanie Regionalnych Grantów na Rewitalizację, jak również integrowanie środowisk zainteresowanych rewitalizacją.
Kompleksowy System Informacji Przestrzennej województwa łódzkiego	ds. geodezji i kartografii	System Informacji Przestrzennej na poziomie województwa zawierający kompletne, wysokiej jakości dane o zasobach dziedzictwa kulturowego, zasilany w aktualne informacje.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

**WOJEWÓDZKI PROGRAM
OPIEKI
NAD ZABYTKAMI
W WOJEWÓDZTWIE
ŁÓDZKIM
NA LATA 2024-2027**

Łódź, 2024 r.

Biurowo Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi

